

Supervisiemagazine Academie Social Studies

Nieuws en info
coördinatie supervisie

Ina Smit

Een nieuwe naam

We hebben een nieuwe naam! We zijn oorspronkelijk gestart als nieuwsbrief. Centraal staan de inhoudelijke artikelen gerelateerd aan supervisie, bedoeld om te inspireren en kennis over te dragen ten behoeve van de beroepspraktijk. Het woord 'nieuwsbrief' dekt de lading dan ook niet meer. Daarom hebben we besloten om de naam te veranderen in 'Supervisiemagazine'. Overigens wordt het magazine niet alleen verspreid onder supervisors die zijn verbonden aan Academie Social Studies. De artikelen hebben betrekking op leerprocessen en zijn daarmee ook interessant voor andere professionals die zich bezig houden met opleiding en begeleiding. Het magazine wordt dan ook onder alle medewerkers van Academie Social Studies verspreid.

Deskundigheidsbevordering

De deskundigheidsbevordering is weer opgestart met de bijeenkomsten intercollegiale consultatie. We merken dat ook buiten onze Academie men geïnteresseerd is in de studieochtenden die we organiseren. We zijn een samenwerking aangegaan met MyAcademy, de professionaliseringsacademie van de hogeschool. Loopbaancoaches van MyAcademy nemen deel aan scholingen die we organiseren.

INHOUD SUPERVISIEMAGAZINE

Septembergroep gestart

De septembergroepen zijn gestart met supervisie. De supervisors zijn voorbereid op supervisie door voorlichting, zodat ze geïnformeerd zijn en kunnen starten met het inhoudelijke proces van supervisie.

Ook de supervisors van de deeltijd flexopleidingen zijn per september begonnen. Voorheen konden ze op elk gewenst moment in het studiejaar starten, maar om organisatorische redenen zijn er nu twee startmomenten: per september en februari.

Voor de februarigroepen loopt het supervisietraject naar de slotfase. Ik vind het altijd weer indrukwekkend om te zien hoe supervisors zich ontwikkelen tot professionals, klaar voor het werkveld.

Inhoud Supervisiemagazine

Het thema van dit oktobernummer is creativiteit in supervisie en de inzet van creatieve middelen. Uit de schriftelijke evaluatie van de vorige scholingsochtend voor supervisors van Academie Social Studies (20-01-2023) bleek dat er grote belangstelling is voor dit thema.

Creativiteit bestrijkt echter een breed gebied. Het gaat immers niet alleen om het concreet toepassen van creatieve middelen, maar tevens om creativiteit in denken en leren. Dat geldt voor supervisors; het begeleiden van leerprocessen vraagt creativiteit. En dat geldt voor supervisors; ook zij moeten wendbaar en creatief kunnen zijn in hun eigen beroepsmatig en persoonlijk functioneren.

Dat alles is wel heel veel om in één supervisiemagazine te beschrijven. En daarbij: alleen er over lezen is niet genoeg. Creativiteit moet je vooral ervaren en beleven. Daarom hebben we ook een studieochtend over creativiteit georganiseerd. Op 3 november jl. heeft deze plaats gevonden onder de titel 'Creativiteit in/en Leren'.

In dit supervisiemagazine bijt Ellen Budde het spits af, een autoriteit op het gebied van werken met creatieve middelen in begeleidingstrajecten. Ik heb met haar een gesprek mogen hebben en ben onder de indruk van haar kennis en enthousiasme over haar werk. Daarna volgt Gerrit-Jan Schaaphok die de link legt tussen theater en het supervisiegesprek.

Ik reflecteer op een workshop Kintsugi die ik gevolgd heb, een Japanse kunstvorm die op creatieve wijze vorm geeft aan herstel. Vervolgens gaat Gerrit-Jan Schaaphok in op de rollen van wetenschapper, wijze en schelm aan de hand van een artikel van Michiel de Ronde en Jac Geurts.

Onder het kopje 'deskundigheidsbevordering' is nadere informatie te vinden over bijeenkomsten intercollegiale consultatie, de studiedag en de evaluatie die onder supervisors is gehouden. Supervisor Henk Greven sluit af met een oproep om mee te denken en mee te doen aan sociaal ondernemerschap.

De volgende nieuwsbrief wordt in januari van het nieuwe jaar gepubliceerd. Het thema is inspiratie.

Kopij graag inleveren uiterlijk 8 januari 2024 bij ina.smit@nhlstenden.com

Namens Gerda en Gerrit-Jan wens ik je een inspirerende leesbrief toe!

Ina

Interview Ina Smit

[Ellen Budde – Seniortrainer, coach en adviseur.](#)

Creatieve middelen in supervisie. Wie zou daar nu beter over kunnen vertellen dan Ellen Budde?

Ik heb in maart jl. aan haar webinar van de LVSC over beeldende middelen deelgenomen. Het maakt me nieuwsgierig naar haar visie op de kracht van creatieve middelen.

Op mijn vraag of ik haar mag interviewen, reageert ze enthousiast. We spreken af in het Restaurant 1e Klas op het Centraal Station van Amsterdam, een prachtige, inspirerende omgeving met de architectuur uit vervlogen tijden, het fin de siècle. Er volgt een geanimeerd gesprek.

Ellen Budde: 'Je moet een beetje lef hebben'

Werken met creatieve middelen is duidelijk een passie. Wat zijn jouw drijfveren?

Ik ben het vijfde kind uit de rij van vijf, de jongste, en mijn ouders hadden een banketbakkerij in Amsterdam. Ik heb veel geknutseld; er was altijd materiaal, papier, lintjes, maar ook mooie bloemen voor op cadeaus. Zo heb ik veel expressie en plezier gevonden in het beeldend werken. Uiteindelijk heb ik daar ook mijn opleiding in gekozen, beeldende creatieve therapie. Deze was Freudiaansgericht, dus materialen werden vertaald in de levensfasen zoals Freud die heeft beschreven. Ik heb daar een grote gevoeligheid kunnen ontwikkelen voor het karakter van materialen, tactiele vaardigheden en wat het met mensen kan doen. Na 10 jaar in de volwassenpsychiatrie ben ik het onderwijs ingegaan. Ik heb gewerkt bij het ROC Leiden en bij de Hogeschool van Amsterdam, als docent, opleidingsmanager en als projectmanager. En ik ben geregistreerd LVSC-supervisor.

Ik werk graag met beelden. Dat komt in al mijn activiteiten terug, in het werken met cliënten, supervisanten, teams en organisaties. Daarbij vind ik werken in samspraak belangrijk. Daarom vind ik werken volgens Design Thinking ook zo interessant. Het is niet meer: 'hier is het materiaal en de opdracht, ga maar aan de slag en ik zit er als begeleider bij'. Je doet het sámen. Ik werkte bijvoorbeeld kortgeleden met een client in een individuele setting. Ik gaf hem de keuze uit een aantal opdrachten, hij maakte zijn keuze, werkte er thuis aan en dan zagen we elkaar één keer in de week waarin we bespraken hoe het ging. Dan nam hij het werkstuk of onderdelen mee, soms nam hij foto's mee als het nog niet af was en daar hadden we het over. Het ging echt in samspraak. Beelden zijn daarbij belangrijk. Ik betrok daar omgeving bij, in dit geval de stad. Om de beurt kozen we een bepaalde omgeving uit in Amsterdam waar we afspraken, passend bij zijn proces.

De laatste keer hebben we op mijn verzoek op een brug afgesproken. Dat is natuurlijk een heel mooi symbool voor afscheid. Hij mocht de brug bepalen, in Amsterdam, ook weer passend bij zijn proces. We stonden midden op de brug, boven de Amstel, hebben ons gesprek gehad, en aan het eind van de bijeenkomst ging hij de ene kant op en ik de andere kant op, heel symbolisch. Dat ontroerde mij. Dit is een voorbeeld van een client, maar elementen daaruit kunnen in supervisie gebruikt worden.

Waar draait het om volgens jou bij het inzetten van creatieve middelen?

'Iedereen kan iets met beelden, er naar kijken of maken. Iedereen is daarin deskundig, zoals ook iedereen kan zingen, al is het vals. Je leert door te kijken, door te zien. Leren en ontwikkelen is niet alleen cognitief. Kijk naar de ontwikkeling van kinderen; het gaat over kijken, ruiken, voelen en daarna komen de woorden.'

vervolg pagina 2: **Interview**
Ina Smit

Als ik aan jou vraag, wat is het eerste dat bij je opkomt als ik het woord 'appel' zeg, dan is dat niet alleen cognitief, het is ook visueel; het heeft ook een gevoelskant. Je denkt aan een groene, rode appel of misschien zelfs blauwe appel. Er zit een gevoelskant aan, een niet-rationele kant en je doorbreekt daarmee het praten en denken in woorden. Beelden zijn preverbaal. Ze doen een beroep op intuïtie en gevoelens.

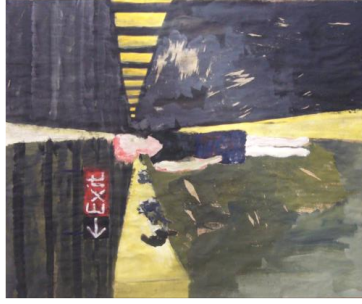
Als supervisor is de vraag interessant waar het om gaat bij leren en ontwikkelen. Gaat het alleen om cognitieve ontwikkeling? Of gaat het om meer? Het gaat immers ook over kleuren, over gevoelens zoals blijheid, verdriet, over voelen en tasten. Een creatief middel, een beeld, kan helpen om een vraagstuk naar boven te halen en niet een verwoorde gevoelens bewust te maken.

Welke laagdrempelige creatieve activiteiten kan een supervisor inzetten?

'In de supervisie kun je het verbeelden als interventie inzetten. Vraag supervisanten voor de eerste supervisie een voorwerp mee te nemen, het mag van alles zijn, een eigen voorwerp, een foto, om jezelf voor te stellen.

Dan krijg je de prachtigste dingen en ook de mooiste verhalen. Mensen die iets van hun vader meenemen of van hun moeder, mensen die een foto meenemen of een kleinood waar een hele geschiedenis aan vast zit, van doosjes tot en met foto's, herinneringen aan overleden mensen, opa's, oma's. Het maakt het gesprek ook gemakkelijker; je hebt iets in je handen, mensen kijken afwisselend naar het voorwerp en naar groepsleden of jou.

Wat je als supervisor ook kunt doen, is zelf een aantal foto's selecteren bv uit tijdschriften. Die fotografeer je en stuur je op aan de supervisiegroep met de vraag een foto uit te kiezen als illustratie voor de voor de inbreng van supervisie.

Mijn verhaal 1

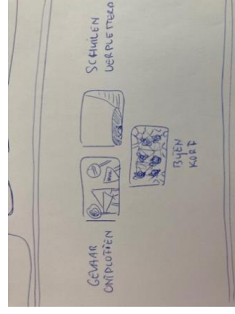
De vraag die je als supervisor stelt bij de instructie is heel belangrijk. Daar moet je echt goed over nadenken, de vraag moet helpend en eenduidig zijn. Datzelfde geldt voor beelden, niet alle afbeeldingen zijn geschikt. Afbeeldingen bijvoorbeeld met symbolen en metaforen zijn geschikt. Je kunt dan tijdens de supervisiebijeenkomst samen met de supervisanten naar het beeld kijken en met elkaar bespreken wat je ziet: kleuren, perspectief, beweging, wat roept het beeld op, wat raakt je in het beeld, of juist niet.

Je moet als supervisor een beetje lef hebben om over een drempel heen te komen om beelden durven in te zetten. Je kunt associatiekaarten gebruiken, tekeningen, steentjes, poppetjes of zelfs kunst of klei. Bedenk vooraf wat de mogelijkheden zijn voor jouw supervisanten en neem materialen mee naar de supervisie. En werk samen mee met de supervisanten aan de materialen. Doe zelf mee, bv bij het begin rondje of de afsluiting van de supervisiesessie.

Mijn verhaal 2

Bij evaluaties kun je heel goed werken met beelden. Dat kan natuurlijk op diverse manieren, van een evaluatie van de bijeenkomst tot een evaluatieverslag. Je kunt samen naar het beeld kijken, het proces bespreken. Ik vraag wel eens het evaluatieverslag te tekenen, bv als een strip. zodat er meer is dan woorden alleen.'

Tekeningen in supervisieverslag

vervolg pagina 3: *Interview* Ina Smit

Je legt het verband tussen methoden die ontwikkeld zijn in het management en begeleiders en veranderaars in de hulpverlening en welzijnssector. Welke rol speelt de inzet van creatieve middelen daarbij?

'Het is interessant te zien dat gescheiden disciplines van weleer, nu van elkaars expertise gebruik maken. Nu wordt veel meer op een professionele manier gebruik gemaakt van beelden om informatie over te brengen.

Je kunt bijvoorbeeld op een andere wijze vergaderen. Eén van de dingen die ik deed tijdens de vergadering, was een groot vel papier op tafel te leggen en in een cirkel, in het midden van het papier, het thema in letters schrijven. Iedereen kreeg vervolgens een lijn om agendapunten op te schrijven.

Het grappige is, en tevens de meerwaarde, dat je meteen iedereen er bij betreft. Vervolgens gingen we de agendapunten bespreken en degene die het topic had ingebracht, maakte daar ook aantekeningen bij. De foto van het geheel kon soms ook gelijk als verslag dienen. Ook in supervisie zijn disciplines naar elkaar toegegroeid. Supervisie was vroeger alleen maar verbaal: drie zittingen een kilkevaluatie, een tussenevaluatie, een eindevaluatie met een eindverslag. Er is nu veel meer kruisbestuiving met andere middelen beeld, muziek, kunst. Mensen staan er voor open, in supervisie, coaching en in organisaties.

Anders vergaderen

Creatieve werkvormen kunnen beweging brengen in een team, in groepen en organisaties en ontstaat een gesprek over een vraagstuk met ruimte voor verdieping.

Dat kan bijvoorbeeld door kunst. Op mijn website staan bijvoorbeeld afbeeldingen van drie gebouwen: een wankel gebouw, een modern gebouw en een gebouw met veel groen. Je kunt vervolgens een gesprek houden aan de hand van de vraag: stel je de organisatie waar je werkzaam bent voor als een gebouw. Hoe ziet dit er dan uit over vijf jaar? Het is een beetje evident, maar het geeft meteen een discussie. Als je vindt dat jouw organisatie wankel is, en een ander vindt dat die moet vergroenen over vijf jaar, heb je meteen al een verhaal.'

Waar focus jij je op in de komende jaren?

'Ik ben sinds twee jaar gepensioneerd, op 1 mei, de dag der Arbeid, dezelfde dag, 1 mei waarop in oit begon, heel symbolisch. Ik heb met heel veel plezier 43 jaar gewerkt. Ik dacht na mijn pensionering, na over vrijwilligerswerk en alles leek leuk om te doen, werken in een museum, schoffelen in het Vondelpark, werken op de kinderboerderij, de leerlingbegeleiding. Totdat iemand op een gegeven moment belde met de vraag of ik creatieve therapie wilde geven. Ik zei meteen ja, dat is het dus. Nog meer dan voorheen werk ik met beelden aan veranderingsprocessen vanuit creativiteit, ook in supervisie en organisaties. Daar ligt mijn focus. De cirkel is rond. Ik ben terug waar ik begonnen ben. Daar ligt mijn hart.'

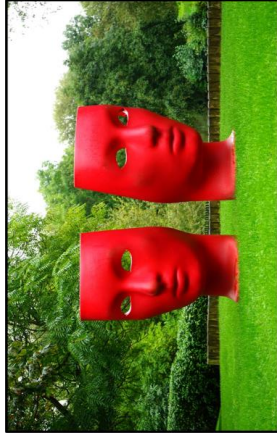
Bronnen

Ellen Budde – Seniortrainer, coach en adviseur
Boeken en artikelen – Ellen Budde
LVSC Webinar: Werken met beeldende middelen in professionele begeleiding (Ellen Budde) - YouTube
Afbeeldingen: Ellen Budde

Al meer dan 35 jaar heeft Ellen Budde een eigen praktijk voor supervisie en coaching, workshops en trainingen en art therapy oftewel beeldende therapie.

"De wereld is een schouwtoneel, elk speelt zijn rol en krijgt zijn deel"

Gerrit-Jan Schaaphok

Afbeelding:
<https://pixabay.com/nl/photos/komedie-tragedie-maskers-kunst-1715466/>

Het thema voor dit supervisiemagazine en de scholingsdag voor supervisors en op 3 november 2023 is mij al enige tijd bekend: creativiteit. Toch heeft het even geduurd voordat deze bijdrage tot stand kwam. Gebrek aan creativiteit bij mij? Of zit het er wel, maar kwam het er nog niet uit?

Ik heb de kracht van creatieve middelen leren kennen via de muzisch-agogische methodiek, waarmee ik bij de opleidingen HBO-J (Jeugdweijnswork) en SPH (Sociaal Pedagogische Hulpverlening) te maken had. En zeker ook tijdens mijn jaren bij de opleiding Creatieve Therapie, waar ik zag dat vaktherapeuten in hun begeleiding en behandeling nog specifiek en verdiepend gebruik maken van beeldende en andere creatieve middelen zoals muziek, drama of dans. Er werd bij de start van die opleiding (1989) een compleet nieuwe richting aangeboden als medium; AVM-C (audiovisuele middelen en computers).

Deze innovatieve keuze bleek toen nog prematuur. "Het kan verkeren", om met Bredero te spreken en dat eeuwenoude inzicht recht te doen.

Ik maak graag gebruik van wat al bekend is of waarvan de waarde is gebleken en probeer dat gedachtegoed te verbinden met nieuwe ontwikkelingen; om in te kunnen blijven spelen op dat wat in het hier en nu plaatsvindt en op dat wat ons te wachten staat. Ik zie mijn creativiteit wat dat betreft minder als 'iets compleet nieuws bedenken', meer in onverwachte combinaties maken. Ik verbind de linker- met de rechterhelft van mijn brein, tussen hoofd & hart en tussen de ander en mijzelf. Die connecties dragen bij aan mijn creatief vermogen. Ik merk daarbij de waarde van fysieke en mentale ontspanning (lummelen, wandelen), stilte en rust om mijn creatieve bloed te kunnen laten stromen.

Tijdens mijn zoektocht naar de betekenis van creativiteit voor supervisie 'neus' ik wat door de jaargangen 'Tijdschrift voor Begeleidingskunde' en stuit in jaargang 2014 #4 op de titel 'Geïnspireerd door de muzen'. Ik benoem dit 'proces van verkennen' bewust, omdat ik dit voorjaar merkte – tijdens de methodisch-didactische scholing die ik volgde voor mijn opleiding tot leersupervisor- hoe zinvol het is om die publicaties weer eens 'tegen het licht te houden' en daarop te reflecteren. Als ik het tijdschrift doorblader, zie ik artikelen als 'schilderen als instrument voor teamontwikkeling' en over 'dans als interventie'. Met inzet van creatieve middelen dus. Wat mij meer verrast, is de bijdrage van Bart van Rosmalen: 'Het gesprek als theater – een muzisch perspectief op begeleidingskunde'. Door zijn artikel besef ik welke verschillende rollen ik heb en in kan nemen in dat spel dat supervisie heet; regisseur, acteur, grimeur, souffleur en nog meer. En hoe ik mij daarin verhoud tot de supervisorsanten.

En welke rollen de supervisorsanten gemakkelijk aangaan en welke zij nog mijden; dat sommigen hun teksten wel kennen en spreken, maar nog moeten leren om die woorden echt te beleven, te verinnerlijken en de urgentie te voelen.

Net als in het theater zie ik bij supervisie de betekenis van hoe iets wordt gezegd (C'est le ton qui fait la musique), van dat wat de spelers via hun lichaamstaal tonen en wat de zeggingskracht van de stilte is. Ik realiseer mij dat ik in al die jaren als supervisor heel wat vergelijkbare teksten heb gebruikt, als een voorliggend script: Hoe gaat het met je, wat raakt jou daar zo in, waar wil je aan werken en wat wil je daarin leren? Ik ben blij dat ik die zinnen niet als platgeslagen herhaling ervaar of als 'automatische piloot' handel. Ik vermoed dat een professioneel acteur dat ook zo ervaart als die avond na avond dezelfde woorden uitspreekt.

Hoe meer ik over het concept van theater nadenk, hoe meer parallellen ik ontdek met supervisie. Het attendeert mij op de inrichting van de ruimte waar wij supervisie hebben. Ik bezoek regelmatig het theater en merk dat die omgeving, die rekvisieten een 'rol' spelen, ertoe doen. Ik weet dat de lokalen bij onze hogeschool niet gemaakt zijn voor de voorstelling die 'supervisie' heet, maar ik wil daar het komende jaar meer mee gaan spelen en ervaren wat dit doet met supervisorsanten. En met mij. Mogelijk is dat juist mijn creatieve uitdaging (omdenken, anders handelen, uitproberen) en om hierbij om te gaan met beperkte middelen. En dit samen met de groep te onderzoeken en vorm en inhoud te geven.

vervolg pagina 5: "De wereld is een schouwtoneel, ek speelt zijn rol en krijgt zijn deel"

Gerrit-Jan Schaaphok

Het artikel van Van Rosmalen spreekt mij ook aan omdat ik het voeren van het gesprek' als kern en kracht beschouw in supervisie. Dat maakt mij wel selectief in mijn keuze welke creatieve vormen ik daaraan toevoeg. Ik ben zeker niet zo streng in de leer als Frans Siegers in zijn handboek Supervisiekunde, maar stel mij wel eens de vraag waarom bij anderen het enthousiasme zo groot is voor al die creatieve werkvormen.

Wiens belang dient dat, wat zijn de bewezen effecten en wat hebben wij nodig om de scheppingskracht van de taal in onze gespreksvoering te benutten? Die gespreksvoering is meer dan een kunde, een hele kunst! Bijzonder om soms (momenten in) gesprekken als 'ontmoetingen op zielsniveau' te ervaren, waarbij het beoogde leren transformeert tot levenslessen; voor supervisanten en supervisor.

Ik zie dat niet als iets dat ik creëer, maar wat verschijnt (emergeert). Die invalshoek stimuleert mij om dit te faciliteren en het sterkt me om die schoonheid van een begeleidingsgesprek te ervaren en mij daardoor te laten ontroeren. Ik denk daarbij aan een supervisiebijeenkomst dit voorjaar, nadat de groep een onbegeleide bijeenkomst had gehad. Ik gaf hun alle speelruimte, zodat mijn aandeel niet zou gaan interfereren met hun toegenomen zelfsturing. Er ontstond zich een gesprek, waarbij ik hen vol verwondering en bewondering observeerde.

Zag hoe zij aansluiting zochten, de onderlinge verschillen in de gevoelswaarde van woorden herkendend, voortgingen op het inzicht in de verhaallijn van de ander en diens ontwikkeling en ook durfden schurende vragen te stellen. Zij zagen mijn ontroering over hun leerproces en wat volgde was een moment van stilte.

Ik beseftte het belang van dit gesprek en de weg daarnaartoe voor hun professionele ontwikkeling en de maatschappelijke waarde. Van Rosmalen koppelt dat in zijn artikel aan het 'publiekelijk en openbaar maken'. Wij hebben echter bij supervisiebijeenkomsten geen toeschouwers. Dat is in het theater anders, hoewel bij de meeste toneelstukken geen enkele interactie is tussen de spelers en het publiek. Dit wordt wel aangeduid als 'de 4^e wand', de voorkant van het toneel. Ik vergelijk het maar even met een onewayscreen.

Dat neemt niet weg dat de acteurs echt wel meekrijgen wat het publiekervaart en raakt. Die respons speelt ook een 'rol'. Ik zie die publieke en maatschappelijke waarde ook in supervisie. De inhoud van de gesprekken tijdens de supervisiebijeenkomsten wordt niet door anderen waargenomen, maar ik mag hopen dat de effecten van de begeleiding die wij bieden en de ontwikkeling die supervisanten doormaken wel herkenbaar zijn. Dat de collega's in de praktijkinstellingen merken dat de student professionaliseert en als persoon groeit en welke toegevoegde waarde hij of zij heeft. En dat dan het applaus volgt, vaker dan alleen in coronatijden. En zij in ons maatschappelijke schouwtoneel niet alleen hun rol spelen, maar ook hun deel krijgen.

Literatuur

Rosmalen, B. van (2014) Het gesprek als theater. Een muzisch perspectief op begeleidingskunde. *Tijdschrift voor Begeleidingskunde*, 3 (4) 2-9.

Toen ik las dat er in het Keramiekmuseum in Leeuwarden een workshop Kintsugi werd gegeven, gaf ik me in mijn enthousiasme direct op. Ik was bekend met deze Japanse kunstvorm waarbij gebroken aardewerk wordt gerepareerd met goud. Het woord 'kintsugi' komt van het Japanse 'kin' (goud) en 'tsugi' (verbinden) en dat betekent het letterlijk. De gedachte achter de Japanse kunstvorm is dat breuken niet worden weggestopt, maar juist worden geaccentueerd en daarmee is kintsugi een metafoor voor het leven: het accepteren van onvolkomenheden als iets wat bij je hoort, wat je tot een uniek mens maakt. Op een creatieve manier wordt de schoonheid van het imperfecte weergegeven. Het prachtige filmpje illustreert dat:

Kintsugi:
<https://www.youtube.com/watch?v=9LMKGe0UJU>

Ik wilde een mij dierbaar porceleinen bordje restaureren. Een klein bordje uit de jaren dertig van de vorige eeuw, dat deel uitmaakt van het zesdelig servies van mijn oma. Ik had het bordje laten vallen en wilde het bordje graag zelf repareren op een manier die de bijzondere band die ik met oma had zou weergeven. Maar zou het me lukken om het bordje te repareren? Ik ben bepaald niet iemand met twee rechter handen. Breien is geen enkel probleem, ik heb zelfs hele kledingstukken gebreid, maar kleien...

Schoonheid van het imperfecte Ina Smit

Daarbij, nieuwe dingen leer ik niet door te doen. Mijn leervoorkeur bij het leren van nieuwe dingen is kijken hoe anderen het aanpakken en me theoretisch in het onderwerp te verdiepen door er over te lezen. Pas daarna ga ik voorzichtig iets uitproberen.

Maar, troostte ik me zelf, de workshophouders konden me vast wel instrueren en begeleiden. Als ze een beetje geduld met me zouden hebben, zou het heus wel lukken.

Dus toog ik op 14 mei 2023 een beetje gespannen naar de workshop van zussen Lotte Dekker en Gieke van Lon van ontwerpstudio Humade.

Er was veel belangstelling en ik keek mijn ogen uit naar de voorwerpen die mensen hadden meegenomen. Twee zussen hadden bij de Blokker kommen gekocht en geoefend met 'nool stuk gooien', net zo lang totdat ze een goede breuk hadden. Een jong stel had speciaal een vaas gekocht die goed kleurde bij hun interieur en de gouden lijn. En, inderdaad, de vaas hadden ze gebroken, zij het voorzichtig.

Ik haalde mijn kleine, maar o zo dierbare, stukjes porcelein voorzichtig uit de tas. Het waren wel hele kleine stukjes in vergelijking met de indrukwekkende stukken porcelein om me heen. Workshophouders Lotte en Gieke legden in vlot tempo uit wat de procedure was.

We zaten in een lange, smalle ruimte aan weerszijden van een lange tafel. Op de tafel stond per twee personen een reparikit. Helaas zat ik achteraan en was de uitleg wel te horen, maar was de demonstratie voor mij heel goed te zien. Toch klonk de instructie heel logisch: de lijm uit de tube vermengen met goudpoeder op een bordje, snel de porceleinen breukranden insmeren wanneer de lijm nog vloeibaar is, de breukranden aan elkaar plakken, even laten drogen en dan het goudpoeder opbrengen met een kwastje. Op dezelfde manier eventuele restjes bijwerken en vervolgens het voorwerp schoonmaken. Het klonk heel logisch en zo zag het er ook uit. Iedereen knikte en ging aan de gang. Iedereen, behalve ik.

Ik had de auditieve informatie niet zo goed onthouden en wist niet meer wat nu eerst te doen. Ik keek wat hulpeloos om me heen. Mijn overbuurman ving mijn blik en deed me de eerste stappen van het reparatieproces voor. Na wat trial and error kreeg ik door hoe je de lijm snel kon opbrengen -altijd met een stokje, echt nooit met een kwastje-. Lotte bood een helpende hand toen bleek dat het goudpoeder extra moest worden aangebracht op het dunne porselein. Maar het resultaat mocht er zijn.

Het oude bordje had gouden randen gekregen: iets ouds was hersteld, op een nieuwe manier.

stappen in het repairproces

vervolg pagina 7: **Schoonheid van het imperfecte** Ina Smit

Ik heb nog regelmatig terug gedacht aan die ochtend. De symbolische betekenis van het werken aan het fragiele bordje; het herstellen van iets breekbaars en het toevoegen van iets nieuws aan de geschiedenis van het voorwerp, waardoor de scherven tot een nieuw geheel worden verbonden. Dat geldt ook voor het proces in supervisie: ongemak en nare ervaringen hoeven niet weggestopt te worden, maar mogen er zijn. Het laat ook zien dat het kijken en bespreken van geestelijke littekens niet gemakkelijk is. Het doorbreken van patronen en experimenteren met nieuw gedrag is nog moeilijker. Dat vraagt om een veilig leerklimaat. Ik denk daarbij aan een supervisor die per september jl. begonnen is in supervisie en me tijdens de tweede bijeenkomst heeft gevraagd de verwachtingen te benoemen die ik heb als supervisor. Ik vertelde dat ik het van belang vind om nieuwsgierig te zijn naar het eigen leerproces en dat van de ander en de bereidheid te hebben om dit met elkaar te delen. Het delen van vertrouwelijke informatie vereist dat deze alleen in supervisie wordt gedeeld en niet daar buiten. Er volgde een gesprek over wederzijdse verwachtingen, hetgeen de supervisor vertrouwen gaf, wat bleek uit de opmerking zich in te willen zetten voor supervisie.

In supervisie kan kintsugi ook als creatieve werkvorm worden gebruikt door een voorwerp te herstellen met goud- of zilverlijm van een reparatie. In musea, zoals het Keramiekmuseum te Leeuwarden, worden reparaties verkocht. Het is een creatieve manier om bewustwording te stimuleren. Tijdens de workshop kan in gesprek geegaan worden over thema's zoals: de metafoor van kintsugi, wat laten we aan anderen zien, wat niet? Hoe voelt het om iets te breken? Wat is herstellen en wat is nodig om te herstellen of iets te herstellen?

Anders gezegd: de schoonheid van emotionele scherven.

Bronnen

-Geraadpleegd op 26 oktober 2023 van:
<https://www.vanmesdag.nl/niAe90zHKU-x2J003A57HQJTW4xyBca2ENSZYBwBXk9Pg/wmKaaq76nsU5F5pS4I7iFO/Eindrapport%20kintsugi%20nov%202022.pdf>

Van Denderen, M., Van der Wolf, M., Boelhouwer, H., Bosma, N. (2022). Evaluatierapport van de Kintsugi cursus in een Forensisch Psychiatrisch Centrum. Forint Dr. Van Mesdag, Forensisch Psychiatrisch Centrum.

Supervisor; naast wetenschapper en wijze ook schelm?

Gerrit Jan Schaaphok

In 2012 is het 'Tijdschrift voor begeleidingskunde' voor het eerst uitgebracht. Ik heb alle exemplaren, behalve dat 1^e nummer. Mijn digitale zoektocht brengt mij alsnog bij een artikel uit dat magazine. De titel 'De professionele begeleider als wetenschapper, wijze en schelm' intrigeert mij.

Niet in het minst door het laatste - wat ouderwetse- woord, dat associaties bij mij oproept met Tjil Ullenspiegel. Die rol biedt mogelijk een ingang om als supervisor - via creativiteit - betekenisvol bij te dragen aan de leerprocessen in supervisie, het thema dat centraal staat in ons eigen supervisiemagazine.

<https://www.hetboogdesmeesters.com/2017/11/de-schelmals-helientvoel>

Die publicatie van Michiel de Ronde en Jac Geurts is m.i. belangwekkend, maar laat zich niet in een paar zinnen samenvatten. Vandaar dat ik een link toevoeg voor diegenen die het echt interesseert en zich daarvoor willen inspannen.

<http://michielderonde.nl/wp-content/uploads/2015/04/Wetenschapper-Wijze-en-Schelm-Drie-rollen-van-de-professioneel-begeleider.pdf>

Deze auteurs geven aan dat de rollen van wetenschapper, wijze en schelm geconceptualiseerd moeten worden 'als combinaties binnen een driehoek, waarbij naast inhoudsgerichte en relatiegerichte posities nog een derde positie ingenomen moet worden, die te maken heeft met het creatieve, het spontane, die van de verrassing en de ontregeling.' Zij lichten dat toe met: 'de wetenschapper analyseert en concludeert; de wijze verbindt en reflecteert, terwijl de schelm ontregelt en in beweging brengt'. Zij zien verwantschap met de beschrijving van de rollen door De Haan (2011): die van de poortwachter, de verzorger en de ontwikkelaar.

Door de Ronde en Geurts is onderzocht op welke wijze de begeleidingskundige bijdraagt aan het ontwikkelen van de professionele identiteit van zijn cliënten (supervisanten in ons geval, GIS). De belangrijkste werkvormen in de praktijk van de begeleider corresponderen met die drie rollen: instructie en analyse (passend bij de wetenschapper); reflectie en stilte (in de rol als wijze) en humor en verbeelding (in de hoedanigheid als schelm).

De rol als schelm komt mij niet helemaal vreemd voor. Een deel van mijn collega's en heel veel studenten zullen weten dat ik ook in die rol kan kruipen. Zo heb ik meerdere keren feestredes gedaan bij diplomeringen. Het waren eigenlijk meer theatrale voorstellingen, waarbij ik in de huid van andere personen kroop en mij verkleedde op het toneel; beeldend materiaal (ballonnen, bellen blazen) gebruikte om beweging en verbinding te bewerkstelligen met honderden bezoekers; een canon inzette om deelpopulaties (studenten, familie, docenten) letterlijk en figuurlijk te 'tonen' en onderling af te laten stemmen; een gedicht voorlas om te verdiepen en te focussen. En naast alle hilariteit en lachsalvo's stilt te staan bij betekenisvolle momenten zoals zo'n diplomering.

vervolg pagina 9: Supervisor; naast wetenschapper en wijze ook schelm?

Gerrit Jan Schaaphok

Maar wat maakt dat ik die kwaliteiten in beeld, klank en gebaar niet méér inzet bij mijn begeleidingswerk? Ik besef dat ik daarmee meer licht en lucht in de supervisie kan brengen. En dat enige onvoorspelbaarheid van mijn kant juist kan bijdragen aan ontwikkeling doordat het de ander ontregelt. Zo herinner ik mij een mannelijke supervisor die ontevreden was met een situatie op stage, maar nadrukkelijk en bij herhaling aangaf daar geen actie in te willen ondernemen. Ik kreeg de indruk dat hij in de Ken-keuze-handelingsweg van Van Kessel bleef hangen bij het inzicht. En niet bereid was andere keuzes te maken, die in de praktijk te oefenen en daarop te reflecteren. Ik reageerde na enkele herhalingen wat geïrriteerd met: "Nou, dan laat je het daar mooi bij, dan hoeven wij daar geen tijd meer aan te besteden." Deze opmerking was geen weloverwogen interventie, maar bleek vervolgens wel degelijk effectief. Ik zie daarin de link met provocatief coachen. Toch benut ik die aanpak maar zelden. Mijn relationele en zorgende houding staat daarbij waarschijnlijk mijn rol als ontwikkelaar in de weg. Ik "speel" op safe, hoewel ik weet dat juist in dat niet-comfortabele gebied de meeste leerontwikkeling kan plaatsvinden. Dat geldt niet alleen voor de supervisor, maar evenzo voor mij! Is het mijn angst om de relatie met de supervisor en hun vertrouwen in mij 'op het spel' te zetten? Is mijn 'beeld' van professioneel handelen zo scherp en vastomlijnd dat ik niet meer genoeg durf te oefenen met ander gedrag en een weg van vallen en opstaan vermijd?

Wat maakt dat ik niet méér doe met de inzichten die ik heb opgedaan bij mijn 'leren zingen', terwijl die ervaring en ontwikkeling juist zo verrijkend zijn geweest voor mijzelf. Wat ga ik uit de weg: een negatieve reactie ("Ik kan dat helemaal niet") of hun kritische oordeel over mijn invulling als supervisor? Daarom vind ik het fijn om de komende twee jaar zelf weer begeleid te worden (door een leersupervisor) en in beweging te komen en te mogen leren van die 'bewogen tijd'. Zodat ik in die leerdans niet de beperkende factor ben, door meer te leiden dan mij te laten leiden. Maar juist met een gezonde dosis zelfrelativering naar mijzelf en de ander kan kijken. Daarin ligt voor mij de 'humor', waarover in het artikel wordt gesproken. Ik waardeer het dan ook als supervisorant met een glimlach melden dat ik het misschien wel wat bondiger had kunnen zeggen. "Touché!", zeg ik dan.

Ik maak tot slot nog een kort uitstapje naar een andere publicatie waaraan ik dacht bij mijn reflecties op de rol van de schelm. Zo schreef Jitske Kramer (antropoloog) in coronatijd het boek *'Werk heeft het gebouw verlaten'* over het tribale archetype van de magiër. *"Het zijn de kunstenaars die je raken en anders laten kijken. (...) Het zijn de muzikanten die de brug slaan tussen het gewone en het buitengewone. Het zijn de mensen die gesprekken voeren over het buitengewone, over veranderingen, overgangen, gevoelens, ideeën en de toekomst."* (p.179)

Ik hoop dat ik met dit schrijven niet alleen mijzelf een stimulans geef, maar ook mijn collega-supervisoren en dat de wetenschappelijke insteek (zie artikel) onze professionele relaties voedt en wij in de geest van Erasmus' *Lof der zotheld* magische momenten gaan toevoegen aan onze begeleidingspraktijk.

Literatuur

Kramer, J. (2020), *Werk heeft het gebouw verlaten – anders samenwerken na de corona cultuurschok*, Boom Uitgevers Amsterdam.
 Ronde, M.A. de & Geurts, J.L.A. (2012), *De professionele begeleider als wetenschapper, wijze en schelm. Tijdschrift voor begeleidingskunde*, nr. 1, jrg. 1, pg.2-15.

Deskundigheidsbevordering supervisors

Evaluatie supervisie onder supervisors

Om inzicht te krijgen hoe supervisors van september 2022-2023 de supervisie hebben ervaren, is een evaluatie gehouden. Supervisors oordelen positief over de waarde van groepsupervisie voor hun professionele ontwikkeling en persoonlijke ontwikkeling en hoe dat traject bijdraagt aan een houding zodat zij levenslang blijven leren.

Supervisors geven het belang aan van het creëren van een veilig leerlimaat door aandacht te schenken aan de klikevaluatie, een diverse groepsamenstelling en door te vragen naar hetgeen de supervisor bezig houdt. Een variatie van werkvormen kan daarbij helpend zijn, evenals toegankelijkheid om feedback te vragen en te geven aan de supervisor.

Het evaluatierapport is naar de huidige supervisors verstuurd, zodat zij bevindingen in hun beroepspraktijk kunnen toepassen.

De groepsindeling van cohort 2023-2024 is meer gericht d.w.z. dat studenten uit diverse afstudeeratelers en verschillende settings in een supervisiegroep zijn ingedeeld, zodat de indeling supervisie en afstudeeratteller meer gescheiden is.

Intercollegiale consultatie

De eerste bijeenkomsten zijn geweest: op 10 en 13 oktober 2023. Het thema was de klikevaluatie. Besproken is hoe een veilig leerlimaat gecreëerd kan worden: toegankelijkheid, uitnodigen tot gesprek en kwetsbaar opstellen door supervisor en supervisors spelen een belangrijke rol.

Data bijeenkomsten intercollegiale consultatie 2023-2024 (9.00 – 10.30 uur)

Deze bijeenkomsten zijn bedoeld voor de supervisors van Academie Social Studies die tijdens het huidige studiejaar supervisie verzorgen. Het thema wordt in overleg met supervisors vastgesteld.

De bijeenkomst worden op dinsdag en vrijdag aangeboden. Daarnaast zijn beide bijeenkomsten gelijk. Kies dus één datum om de bijeenkomst te volgen.

dinsdag 19 december 2024 of vrijdag 22 december 2024.

dinsdag 19 maart 2024 of vrijdag 22 maart 2024
dinsdag 4 juni 2024 of vrijdag 7 juni 2024

<https://www.maschavenwoordt.nl/cursusmaken/evalueren/>

Studeleuchtend 'Creativiteit in/en Leren'

Op 3 november 2023 heeft de studeleuchtend 'Creativiteit in/en Leren' plaatsgevonden in De Kanselarij te Leeuwarden, een thema dat door supervisors is aangevraagd.

Dr. Job van 't Veer, lector digitale innovatie in zorg en welzijn, heeft als breinstimulerende keynotespeaker een inleiding gegeven over het thema Creativiteit. In zijn onderzoeken en projecten met het werkveld ligt de nadruk steeds op een ontwerpgerichte benadering.

Hij is eerste auteur van het leerboek Ontwerpen voor Zorg en Welzijn (2020). Studenten van academie Social Studies in het afstudeerjaar verrichten onderzoek op basis van dit leerboek.

In supervisie kunnen zij inbreng bespreken die onderliggend is aan het werken aan hun onderzoek. In de tweede helft van de ochtend zijn workshops aangeboden die bijdragen aan het creatief leren bij supervisors en bijdragen aan de professionele ontwikkeling van supervisors en coaches.

Kees Faber, verzorgde een workshop Poëzie in begeleiding en Tsjitske Stoer, gaf een workshop Spel/Beeld/Beweging. Heleen kon Erniel Lafeber wegens omstandigheden de workshop psychodrama niet verzorgen.

Aan de studeleuchtend is door de LVSC 1 PE-punt toegekend.

Supervisors verbonden aan Academie Social Studies en loopbaancoaches van MyAcademy van NHL Stenden hebben deelgenomen aan deze studeleuchtend.

Bericht van supervisor Henk Greven: Versterken sociaal ondernemerschap

Binnen NHL Stenden hogeschool staat ondernemendheid en ondernemerschap hoog op de agenda. Niet alleen binnen het curriculum van uiteenlopende opleidingen, maar we hebben als hogeschool tevens geïnvesteerd in een overstijgend Center for Entrepreneurship (kortweg: CFE. Zie ook [Center for Entrepreneurship | NHL Stenden](#)). Dit is dé plek en community voor en door ondernemende studenten die het lief hebben om voor zichzelf te beginnen en aan hun ondernemersvaardigheden te werken.

Eén van de activiteiten binnen het CFE is het atelier Ondernemend in Welzijn, waar Social Work-studenten werken aan hun eigen ondernemerschap t.b.v. maatschappelijke thema's en onderwerpen. In dit atelier staat het bijzondere karakter van sociaal ondernemerschap centraal waarbij de nadruk ligt op waardecreatie en duurzaamheid en minder op winstmaximalisatie of productontwikkeling als doel van de onderneming. Voor het atelier Ondernemend in Welzijn zoeken we sociaal betrokken ondernemers die met onze studenten willen sparren over ondernemerschap in het algemeen en de aspecten van sociaal ondernemerschap in het bijzonder.

Wij zijn op zoek naar mensen uit het werkveld met een eigen onderneming in het domein zorg, welzijn en sociaal ondernemerschap.

Meedenken en meedoen om sociaal ondernemerschap binnen het CFE verder door te ontwikkelen, is een onderwerp waarvoor wij ondernemers zoeken. Heel belangrijk is ook dat studenten in contact kunnen komen met een aantal ondernemers uit het domein, om te sparren en/of hun leervragen kunnen stellen.

Wij zien ook graag ondernemers in onze kring, die willen meedenken om het huidige curriculum verder door te ontwikkelen, op basis van de actuele maatschappelijke thema's binnen het domein.

Iets voor jou? Of wil je hier meer over weten?

Neem dan contact op met Henk Greven (06 19270858) of Jaap IJink (06-42299966)